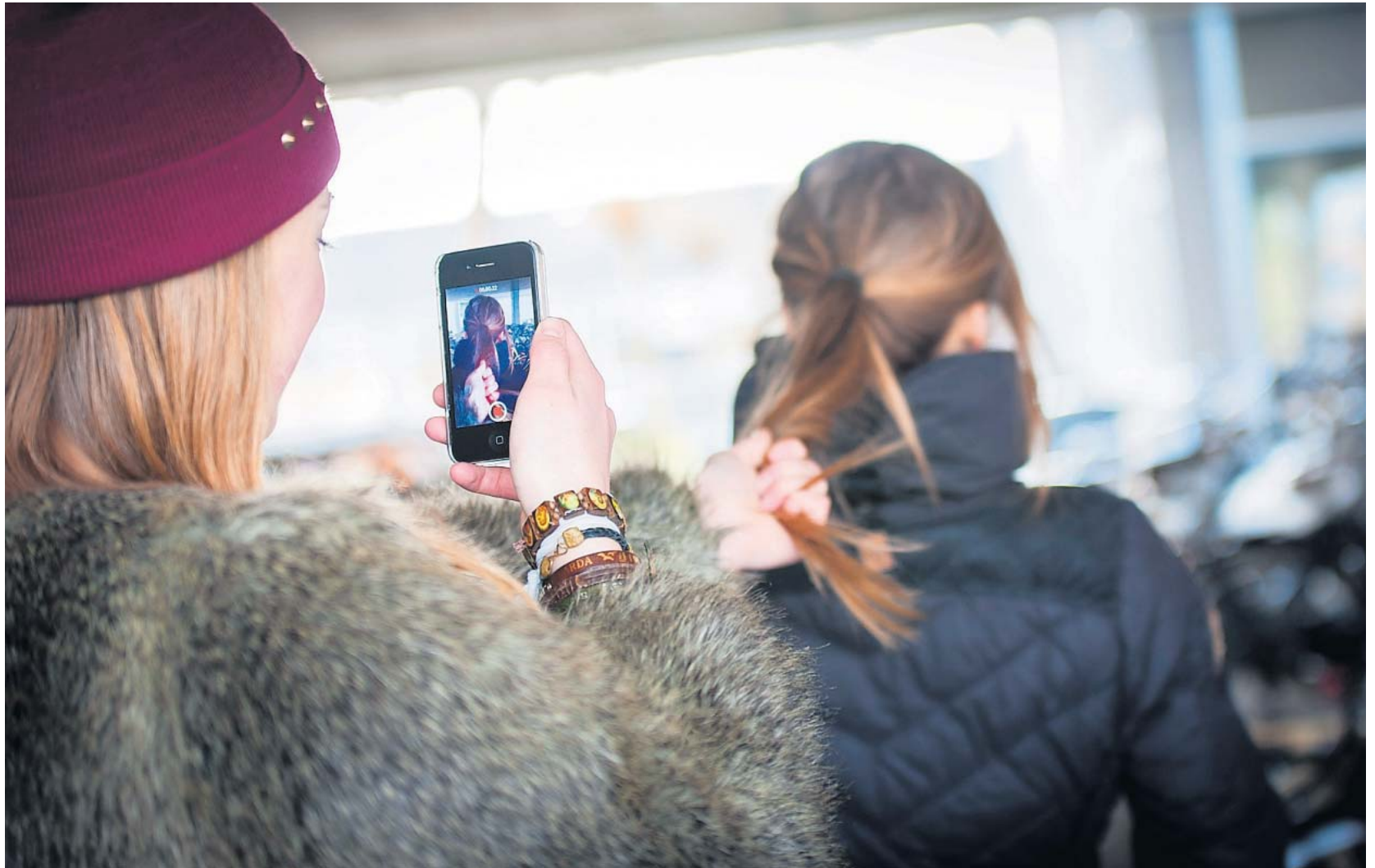

INTERVIEW

Pester wisselt van slachtoffer

Het is bekend dat kinderen die pesten zich populair maken in de groep. Uit het promotieonderzoek van Rozemarijn van der Ploeg komt naar voren dat hetzelfde geldt voor kinderen die opkomen voor de slachtoffers.

Een scholiere pest een schoolgenootje en filmt dit met een smartphone. FOTO ANP/ROOS KOOLE

MANNUS VAN DER LAAN

De zelfmoord van Fleur Bloemen uit Staphorst, eind 2012, zorgde voor veel opschudding. Vooral omdat ze jarenlang op school was gepest. De stille tocht voor haar in Meppel bracht veel media op de been. Iedereen sprak er schande van. Pesten moest met wortel en tak worden uitgeroeid.

Inmiddels circuleren op scholen meer dan zestig antipestprogramma's. Het is kennelijk een gat in de markt. Maar heeft het ook geholpen? Deze week werd bekend dat nog steeds één op de negen basisscholieren wordt gepest. „Dat er zoveel verschillende interventieprogramma's bestaan, duidt er al op dat we nog steeds niet goed weten welke het beste werkt. Anders waren er al veel afgevallen”, zegt socioloog Rozemarijn van der Ploeg (27) die vorige week aan de Rijksuniversiteit Groningen promoveerde op pestgedrag.

Zelf verrichte ze haar onderzoek binnen het raamwerk van het zogeheten KiVa-antipestprogramma. Deze is ontwikkeld in Finland. Uitgangspunt is dat pesten een groepsproces is. Pesters worden vaak gesteund door kinderen die mee gaan doen (assistenten), kinderen die om het pesten lachen (versterkers) of kinderen die niets doen om het pesten te stoppen (passieve omstanders).

Pesters zijn uit op status binnen de groep. „Ze verlangen ernaar populair te zijn. Dat bereiken ze door

antisociaal gedrag ten opzichte van kinderen die vaak wat minder goed voor zichzelf kunnen opkomen. Ze buiten een machtsverschil uit.”

Je zou denken dat pesters zich door hun antisociaal gedrag jegens een persoon niet populair maken. Maar het is al langer bekend dat ze er hun populariteit in de groep juist wel mee verhogen. De bevindingen van Van der Ploeg laten zelfs zien dat pesten een effectieve manier is om populair te worden of te blijven en dat pesters geneigd zijn om van slachtoffer te wisselen. „Nieuw is dat uit mijn onderzoek blijkt dat ook de

Rollen binnen groep liggen bij pesten niet vast

verdedigers van de gepesten hun populariteit in de groep zien stijgen. Dat geldt niet voor slachtoffers die het voor andere slachtoffers opnemen.”

Uit haar onderzoek komt eveneens naar voren dat de rollen binnen de groep niet vastliggen. Net zoals

pesters hun slachtoffer kunnen inwisselen voor iemand anders, kunnen ook assistenten, versterkers en passieve omstanders in de loop van het proces van rol veranderen. Zelfs pesters kunnen op een gegeven moment zelf worden gepest. „Een verklaring voor het falen van antipestprogramma's op scholen kan zijn dat deze geen rekening houden met de dynamiek van het pesten.”

Ondanks de aandacht die pesten tegenwoordig krijgt, wordt het op scholen toch nog steeds oogluikend toegestaan. Soms ook doordat het amper opvalt. „Buitenstaanders die zich er niet mee bemoeien, steunen indirect de pesters. Het KiVa-antipestprogramma wil die groep juist aanzetten tot actie. Als dat gebeurt neemt het draagvlak van pesters af.”

Veel buitenstaanders zijn zich volgens haar helemaal niet bewust van het feit dat ze iets kunnen betekenen. „Via het KiVa-programma leren ze wat ze kunnen doen. We houden ze ook voor dat het verdedigen van de slachtoffers niet ten koste gaat van hun sociale status. Ze worden er juist populairder door.”

Toch denkt Van der Ploeg dat pesten op basisscholen nooit helemaal uit te roeien is. „Via effectieve antipestprogramma's kun je het pesten wel verminderen, maar het is nooit honderd procent uit te bannen. Het is een complex groepsfenomeen waarbij veel factoren een rol spelen. Je kunt er wel voor zorgen dat de negatieve gevolgen van pesten worden verminderd. En dat je anderen laat beseffen dat ze het niet zomaar moet laten gebeuren.”

Rozemarijn van der Ploeg deed onderzoek naar de dynamiek van het pesten.